

IN MEMORIAM

NE-A PĂRĂSIT PATRIARHUL ARHEOLOGIEI ROMÂNEȘTI – ACAD. MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

Motto:

„Viața celor morți se află în amintirea celor vii”
(Cicero, **Philippica**)

Academicianul Mircea Petrescu-Dîmbovița, „ajuns în seara târzie a vieții”, pentru a prelua o zicere a lui Simon Mehedinți, rostită la 15 noiembrie 1946 în Aula Academiei Române, a muncit cu aceeași pasiune și tenacitate până la sfârșitul vieții, ca în anii deplinei afirmări științifice. Pe neașteptate am primit o veste mult întristătoare. Știam că se apropia de 98 de ani, știam că are, firesc, la această vârstă, anumite probleme de sănătate, dar îl doream între noi, prezența sa ne mobiliza, ne stimula, exemplul său de muncă intelectuală, și la această vârstă înaintată, ne îmbărbăta. Ne pregăteam

să-l sărbătorim, printr-un nou volum omagial, la 100 de ani de viață, dar Moire n-a mai avut răbdare și l-a răpit de sub privirile noastre neputincioase în fața destinului. A plecat dintre noi, după o viață de aproape un secol (21 mai 1915-13 aprilie 2013), un mare reprezentant al școlii românești de arheologie care venea, prin Ion Nestor (1905-1974), tot de sub mantaua lui V. Pârvan (1882-1927), creatorul școlii moderne de arheologie din România.

Născut la Galați, la 21 mai 1915, într-o familie de intelectuali care i-a asigurat o educație aleasă, Mircea Petrescu, numit mai târziu și cu cognomenul Dîmbovița, a fost atras de arheologie încă din anii de liceu. Un mare rol, în acest sens, l-a avut profesorul său de limba și literatura română de la Liceul „V. Alecsandri” din Galați, Aetiu Hogaș, fiul

scriitorului Calistrat Hogaș, fost coleg la universitate cu V. Pârvan, care la clasă prezenta elevilor **Istoria Arheologiei** a lui Al. Odobescu și **Getica** lui Pârvan, recent apărută (1926).

Ca student, tânărul Mircea Petrescu a urmat între anii 1933-1937 Facultatea de Litere și Filosofie din București, cu specializare în arheologie și istorie veche, dar în paralel, la dorința tatălui, a urmat și Facultatea de Drept. Student, în fapt, la arheologie-istorie a avut profesori străluciți, figuri emblematice în cultura românească, precum Ioan Andrieșescu, creatorul școlii de arheologie preistorică din România, Ion Nestor, creatorul școlii de arheologie medievală din țara noastră, G. Murnu, specialist în arheologia clasică etc., și dintre profesorii la celelalte epoci istorice pe N. Iorga și C.C. Giurescu, iar la disciplinele conexe pe G. Oprescu la istoria artei, Simon Mehedinți și Vintilă Mihăiescu la geografie. Ce-și putea dori mai mult un tânăr venit să învețe, hotărât de la început să meargă pe urmele marilor maeștri menționați?

Conștiincios din primele clase, și în special din anii de liceu și facultate, de o rigoare a muncii intelectuale exemplare, care l-a caracterizat toată viața și de o tenacitate remarcabilă, rar întâlnită, s-a impus în fața profesorilor. Încă din ultimul an de facultate a primit sarcini didactice, astfel că începând cu 1937 a devenit asistent onorific la catedra de preistorie. În peste jumătate de secol de activitate a parcurs un impresionant *cursus honorum*, în ultimele decenii a fost simbolic patriarhul arheologiei românești.

Și-a început cariera universitară și de arheolog la București (1937-1948), în 1947 și-a susținut teza de doctorat sub conducerea lui Ion Nestor, din 1949 a devenit, prin concurs, conferențiar universitar la Facultatea de Filologie-Istorie-Filosofie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, secția de Istorie, pentru disciplinele de istorie veche și arheologie. La Iași a cunoscut desăvârșirea didactică și academică. Profesor universitar titular în 1956, dr. docent în 1957, director al Muzeului de Istorie a Moldovei (1956-1968), conducător de doctorat (din 1966), director al Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași al Academiei Române (1967-1989), decan al Facultății de Istorie din cadrul Universității „Al.I. Cuza” (1976-1977), a fondat în 1960 și a condus mulți ani prestigioasa publicație de specialitate *Arheologia Moldovei*, a fost redactor principal, mai mulți ani, al *Anuarului Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”*, membru corespondent (1991), și apoi membru titular (1996) al Academiei Române, membru al unor importante

instituții academice internaționale, participă cu lucrări științifice la mai multe congrese și alte manifestări științifice internaționale, în țări din Europa, dar și în Mexic și China, membru în comitetele de redacție și colaborator la câteva zeci de publicații din țară și străinătate etc.

În toată cariera sa didactică și de cercetător-arheolog a urmărit pregătirea unor noi și noi generații de arheologi. Încă din anul I, al unei noi serii, se orienta spre cei mai buni studenți pentru a-i atrage spre arheologie. În cele mai multe cazuri a reușit. În relațiile cu colaboratorii de la Universitate, Muzeul de Istorie a Moldovei, Institutul de Arheologie, cu foștii studenți, deveniți arheologi și răspândiți în toate muzeele și instituțiile de învățământ superior din țară, și în special din Moldova, a dovedit o colegialitate corect înțeleasă, o amabilitate deloc artificioasă, drept un reflex al bunei credințe, al educației deosebite din familie, din mediul universitar, pe lângă iluștri săi magiștri, autentice modele de muncă științifică și activitate didactică, Ioan Andrieșescu și Ion Nestor, cu ultimul având o colaborare mai îndelungată și nu întâmplător pentru acesta a avut un adevărat cult. Prin cei doi magiștri, Mircea Petrescu-Dîmbovița a păstrat legătura cu modelul V. Pârvan. Întrebat de noi, într-un interviu din 2006 (Cf. *Ateneu*, s.n., noiembrie-decembrie, 2006, pag. 25), dacă în anii studenției sale se mai zărea umbra savantului, pastorul Brand al lui Ibsen, cum l-a caracterizat G. Călinescu pe V. Pârvan; dacă mai era prezent spiritul pârvanian în facultate”, magistrul Mircea Petrescu-Dîmbovița ne-a răspuns tranșant: „Spiritul lui V. Pârvan a fost menținut la Universitatea din București, datorită urmașilor săi, profesorii Ioan Andrieșescu și Ion Nestor, care în cursurile susținute, comunicări și publicații au apreciat, cum se cuvine, pe magistrul Vasile Pârvan”.

Aproape toți cei care activează încă și azi în arheologia din Moldova, și din multe alte centre din țară, poartă marca *Mircea Petrescu-Dîmbovița*. Este o onoare să poți spune că ai fost studentul, doctorandul sau colaboratorul lui Mircea Petrescu-Dîmbovița. Personal, opțiunea pentru arheologie, pentru formarea ca arheolog al epocii marilor migrații, în fapt a epocii de formare a poporului român, o datorez magistrului Mircea Petrescu-Dîmbovița. Din anul I mi-a sugerat, pentru seminar, o temă privind *Moldova în secolele VI-X*. Această temă am avut-o și la lucrarea de sfârșit de an, apoi la cercul științific de istorie, pe care l-am condus, sub îndrumarea magistrului Mircea Petrescu-Dîmbovița în anii III-IV și V; și la o sesiune științifică la nivelul Universității; apoi am

transformat-o în lucrare de licență, beneficiind și de sprijinul tânărului cercetător pe atunci Dan Gh. Teodor. Cu un titlu ușor reformulat, la sugestia profesorului nostru, am propus tema ca lucrare de doctorat sub conducerea savantului Ion Nestor (menționez că profesorul nostru de la Iași conducea lucrări de doctorat numai pentru preistorie). Ulterior, după decesul profesorului Ion Nestor, am fost nevoit ca și alți colegi de generație, din Iași și București, să mă transfer pentru finalizarea tezei, la prof.univ.dr.doc. Kurt Horedt din Cluj-Napoca, care conducea doctorate și pentru epoca migrațiilor. Am fost bucuros ca în comisia de doctorat să fi fost numit și magistrul nostru din Iași Mircea Petrescu-Dîmbovița, dar și colaboratorul său mai tânăr, specialist recunoscut de pe atunci în epoca migrațiilor dr. Dan Gh. Teodor. Pentru a nu mai reveni asupra acestor legături postuniversitare, menționăm că distinsul magistrul Mircea Petrescu-Dîmbovița a fost un apropiat al arheologilor băcăuani, a îndrumat, în calitate de director de Institut, colaboratorii săi să facă cercetări și în județul Bacău; magistrul personal a participat la câteva sesiuni științifice, a publicat în *Carpica*, și în ultimii ani la revista de istorie *Zargidava*, în care este prezent cu un articol chiar în numărul proaspăt pe 2013, apărut doar cu două săptămâni înainte de a pleca dintre noi.

Pe lângă cele menționate mai sus, mă simt obligat moral față de memoria magistrului meu, să spun că prin opera sa a dezvoltat mult arheologia românească. A realizat câteva sute de articole, studii, note arheologice, recenzii pentru reviste de specialitate, a prezentat numeroase comunicări științifice în țară și străinătate, a fost un bun ambasador al istoriografiei și arheologiei românești. Pentru marele public, a scris câteva lucrări restrânse, de exemplu privind **Cultura Cucuteni** (1966), a scris pentru studenți **Scurtă istorie a Daciei preromane** (1978), și în colaborare **Istoria României de la începuturi până în sec. al VIII-lea** (1995); a scris numeroase lucrări pentru specialiștii români și străini precum: **Hăbășești. Monografie arheologică**, coautor (1954); **Așezări din Moldova de la paleolitic până în sec. al XVIII-lea**, coautor (1970); **Depozitele de bronzuri din România** (1977); **Sisteme de fortificații medievale timpurii la est de Carpați. Așezarea de la Fundu-Herții, jud. Botoșani**, coautor (1987); **Trușești. Monografie arheologică**, coautor (1999); **Cucuteni-Cetățuie. Săpăturile din anii 1961-1966. Monografie arheologică**, coautor (2004); **Cercetări arheologice și istorice din zona lacului de acumulare Bicaz**, coautor (2003); tratatul academic de **Istoria românilor I. Moștenirea timpurilor îndepărtate**,

București, (2001), coordonator cu acad. Al. Vulpe și coautor al textelor de la pp. XXI-XXIII; pp. 43-48; pp. 111-398, etc., dar și special pentru străinătate (**Die Sichel in Rumanien...**) apărută la München și **Der Arm-und Bein schmuck in Rumanien**, apărută la Stuttgart). Pentru toți, specialiști sau simpli iubitori de istorie, spre sfârșitul vieții a scris o carte de memorialistică, intitulată **Amințirile unui arheolog** (Piatra Neamț, 2006), în care cu exigența-i recunoscută își prezintă viața, o viață de om așa cum a fost, de dascăl, arheolog, istoric și OM. Foarte important este să menționăm că arheologul Mircea Petrescu-Dîmbovița este printre puținii arheologi români, de la V. Pârvan până azi, care a valorificat științific, prin publicare, toate rezultatele cercetărilor arheologice pe care le-a efectuat într-o viață de arheolog îndelungată, bogată și exemplară. În muzeele din România zac încă lăzi întregi și numeroase cutii cu materiale arheologice neprelucrate, nepublicate, în fapt nevalorificate. Și în acest sens profesorul nostru rămâne un model.

Mircea Petrescu-Dîmbovița, îndeosebi în ultimele decenii, când în fapt a devenit posibil, a avut o preocupare deosebită pentru modernizarea metodelor de investigații în arheologie, pentru cercetările pluridisciplinare și interdisciplinare, pentru folosirea în arheologie a unor realizări științifice din alte domenii. Poate nu e lipsit de importanță să amintim că în ultimii ani de activitate didactică universitară a ținut un curs de **Metode moderne de cercetare în arheologie**.

Nu este o exagerare, ci dinpotrivă un adevăr deplin, dacă afirmăm că ilustrul nostru magistrul acad. Mircea Petrescu-Dîmbovița, prin bogata sa activitate în domeniul arheologiei, la catedra universitară, în Institutul de Arheologie și pe șantierele arheologice, prin preocuparea de a forma, pe urmele lui V. Pârvan și Ion Nestor, o nouă cohortă de arheologi, a creat o autentică școală de arheologie. Cu mult înaintea noastră acad. Al. Zub, care a fost la un pas de a intra în breasla arheologilor, cu spiritul său analitic și de mare amplitudine cultural-științifică făcea remarcă, plină de conținut, că „*se poate vorbi de o școală arheologică ieșeană*” datorată magistrului nostru comun Mircea Petrescu-Dîmbovița, „*având ca dominante acuratețea tehnică a cercetării de teren, spiritul multidisciplinar și nu în ultimul rând comparatismul*”, iar unul din apropiații discipoli și colaboratori ai magistrului Mircea Petrescu-Dîmbovița, și aici l-am numi pe distinsul arheolog și istoric al epocii migrațiilor prof.univ.dr. Dan Gh. Teodor, sublinia că profesorul nostru „*a*

creat o școală de arheologie moldavă”, puncte de vedere la care subscriem pe deplin.

Pentru munca sa științifică, organizatorică novatoare și participativă, a primit numeroase titluri și distincții naționale și internaționale dintre care reținem doar trei definitorii: Premiul „V. Pârvan” al Academiei Române (1978), Ordinul Național „Steaua României” în grad de Ofițer (2001) și Cetățean de Onoare al Municipiului Iași (2005).

Despre viața și activitatea profesorului Mircea Petrescu-Dîmbovița s-au scris și se vor scrie multe pagini. Multe dintre cele scrise au fost deja consemnate. Vezi Dan Monah, Raluca Kogălniceanu, **List of publications**, în **Scripta praehistorica. Miscellanea in honorem nonagenarii magistrii Mircea Petrescu-Dîmbovița oblata**, Editura Victor Spinei, Cornelia-Magda Lazarovici et Dan Monah, Iași, Trinitas, 2005, p. 39-59. Unele date despre viața și opera magistrului Mircea Petrescu-Dîmbovița, au fost consemnate și de Ioan Mitrea, **Academicianul Mircea Petrescu-Dîmbovița la 90 de ani**, în *Zargidava*, IV, 2005, p. 13-24; idem, **Mircea Petrescu-Dîmbovița – creatorul școlii ieșene de arheologie**, în vol. **În descendența lui Pârvan**, Bacău, Editura Babel, 2012, p. 131-154.

Acad.prof.univ.dr.doc. Mircea Petrescu-Dîmbovița rămâne un model pentru noi cei de azi și cei care vor veni după noi. Datoria noastră și a celor ce vor veni după noi este să-i păstrăm o amintire vie. Dacă este adevărat ce spunea Platon că „moartea nu e decât despărțirea a două lucruri: sufletul și corpul”, atunci noi ne-am despărțit acum doar de corpul magistrului, sufletul a său a rămas cu noi și în noi, ne va însoți mereu în faptele noastre. Întrucât l-am pomenit pe V. Pârvan, ca un model, am menționat că, în fapt, și *Mircea Petrescu-Dîmbovița* vine de sub mantaua lui V. Pârvan, nu găsim pentru încheiere cuvinte mai potrivite decât doar tot câteva gânduri ale autorului nemuritoarei lucrări fundamentale a culturii românești **Getica**: „*Oamenii noi, înflorind în marea lumină a vieții, se pleacă cu reculegere spre pământul unde dorm oamenii vechi, din tăria căroră au crescut ei, oamenii noi, ca florile nouă din pulberea florilor vechi*” (V. Pârvan, **Memoriale**, 1923, p. 164).

Ioan Mitrea